

Posamezna številka 6 vinarjev.

„DAN“ izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 1. uri zjutraj; v ponedeljkih pa ob 3. uri zjutraj. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnistvu mesečno K 1'20, z dostavljanjem na dom K 1'50; s pošto celoletno K 20'—, polletno K 10'—, četrtletno K 5'—, mesečno K 1'70. — Za inozemstvo celoletno K 30'—, — Naročnina se pošilja upravništvu. — Telefon številka 118.

DAN

NEODVISEN POLITICEN DNEVNIK.

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo in upravništvo: Učiteljska Tiskarna, Frančiškanska ulica št. 6. Dopisi se pošiljajo uredništvu. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plača: peti vrsta 15 v, osmrtnice, poslana in zahvale vrsta 30 v. Pri večkratnem oglašanju po- pust. — Za odgovor je priložiti znamko. — Telefon številka 118.

Pismo iz Beograda.

Beograd, 26. dec. 1912. (8. januarja 1913.)

Tukajšnja »Politika« prinaša statistične podatke, v koliko so evropske države zainteresirane pri uvozu na Balkan, odnosno v evropsko Turčijo. Glasom teh podatkov je pri uvozu najhiti interesirana Anglija, kakor kažejo sledeče številke:

	milijonov dinarjev		
Anglija	181,8	197	232,7
Nemčija	78,3	97	129
Francija	64,5	68,3	71,2
Belgija	16,1	13,4	21,7
Rusija	51,5	60,7	75,9
Avstro-Ogrska	62	71,2	100,5
ali v odstotkih: l. 1908.	1909.	1910	
Anglija	38	37	31,1
Nemčija	16,5	18,4	19,5
Francija	13,6	12,9	10,8
Rusija	10,9	11,4	11,2
Belgija	3,3	2,5	3,3
Avstro-Ogrska	17,8	17,9	20,2
V letu 1911. je obiskalo turška pristanišča in izločilo raznega blaga sledeče			
Anglija	4956	8654,9	
Avstro - Ogrska	1293	2122,7	
Italija	270	178,7	
Francija	61	99,2	
Turčija	1044	392,4	
Rusija	968	669,9	
Ostale države	5526	6685,2	

Dotična pristanišča, katerih statistične številke so zbrali tamšnji avstro - ogrski konzuli, so Solun, Valona, Carigrad in Drač.

Ako bi tedaj vse na Balkanu — zainteresirane države sledile taktiki Avstro - Ogrske, ne preostajalo bi balkanskim državam drugega kot izročiti ključne svoje neodvisnosti posameznim evropskim državam, da tako ne samo, da zavarujejo evropski mir, pač pa tudi odstranijo povod raznim poželjivostim.

Slučajno sem dobil v roke julijevo številko »Narodno - gospodarskega Obzora« iz leta 1908. V tem listu je med drugim tudi referat kongresa vseh avstro - ogrskih izvoznih društev, ki se je vršil iz inicijative »Vyvoznoho spolku pro Čechy, Moravu a Slezsko« v Pragi v dneh 15. in 16. junija 1908. Med drugim je bila vsprejeta na tem kongresu sledeča resolucija:

»Gospodarskih uspehov na vzhodu nam je le tedaj mogoče doseči, ako si razjasnimo iz gospodarskega stališča polje našega delovanja in sicer stalno in neumorno. Odjemalcem na vzhodu moramo olajšati nakup naših izdelkov in napraviti jim v Avstriji trg njihovih izdelkov potom cenejših trgovske doprave bodisi za izvoz ali pa za uvoz. Produktom Orienta moramo odpreti naše meje, ako hočemo, da bodo oni prejeli naše izdelke v zvišani meri, s rememba naše trgovske politike je vsled tega nezogibna. K razširjenju naših trgovskih stikov na

Orientu je treba izvoza kapitalov. Banke in družbe se bodo morale bolj potruditi, kakor dosedaj, da podočesno nalože svoje glavice v različne namene. V ta namen morajo se poklicati v življenje bančne podružnice na vseh važnejših krajih Orienta. Dobra, zadostna in hitra komunikacija po vodi in po suhem, nam zagotavlja prednost pred inozemsko konkurenco na Orientu.

Isto velja tudi za uvoz v našo monarhijo. Vsled tega moramo odstraniti pozo zapovedovalca nad balkanskimi narodi in jih upoštevati kot enakopravne kompaciscente. Vplivati moramo na žurnalistiko, da nam stoji zvesto na strani, da si pridobimo zgubljeno zaupanje s prijateljskim tonom.

Tako referent Nemec Freistadt na kongresu izvoznih društev. Kako si pa predstavljata trgovsko politiko nemška žurnalistika, imeli smo žalostno izkušnje v teh kritičnih dneh koncem leta 1912 po Krist. rojstvu.

Seveda, ako slovansko časopisje svari pred dosedanjim sovražno politiko napram svojim najboljšim trgovskim odjemalcem na Balkanu in skuša zavoženo gospodarstvo monarhije spraviti v pravi tir, je označeno za »velizdajsko« za srbo-filsko in kdo ve kaj še. Mars.

Gospoda, kam pa!

Velecenjeni gospod urednik!

Dovolite mi vseeno, da izlijem vsaj nekoliko svoje srčne krvi na ta papir in Vam prosim malega potrpljenja. Brez ovinkov! — »Gospoda, kam pa?« Cital sem prvi in drugi članek. Oba sta me razburila. V vsakem najdem rodovitna zrna. Prvi je »Nadmir«, drugi nasprotno »Rimidan«, jaz pa hočem biti »Zmageboj«!

Ne tarnajmo — ne sliši nas nihče?! Res, brezpoldno je tarnanje posameznih, a — morajo ostati brez odmeva, tudi vnebovpijoči kriki vseh, vedno in povsod?! Enkrat nas morajo čuti, enkrat jim mora zaboli to predsedati, enkrat jih mora zaboleti, zabosti v srce. Zastonj pa je, če vpijemo tam, kjer nas ne more nihče čuti, kjer nas ne more nihče razumeti, kjer se roga — naši bedi.

Casopisje, — a ne samo eno, — vse — bi nas moralo podpirati, vpiti, kričati in se — biti z nami. Kdor je proti učiteljstvu, ta je proti šoli; kdor proti šoli, ta proti kulturi — svojega naroda in pospešuje njega padec — smrt!

Vsak učitelj, bodisi najstrastnejši klerikalec ali najhujši ateist — vendar — učitelj in mora delati roko v roki, ne glede na svoje politično naziranje. Bodi nam prvo kultura, ker njej je posvečen naš stan, ne pa — politično agitatorstvo.

Ker pa ne moremo še služiti kulturi in ne moramo pustiti le ubijati pri današnjem našem zuženju

stvu, moramo pač ledati, da se najprej tega oprostimo, da vržemo raz sebe težke okove, ki nas uklepajo, da pomečemo v stran moreče skrbi, vsled katerih umiramo danes gladi in mraza, se streljamo vsled prevelike bede, zaničevanja in poniževanja. Ljudstvo, narod — nam je danes nevhvaležen, ne povsod, a — v večini. Gluho je in noče videti. Veruje le v prazne duhove in vidi — noč in — pekel.

Šola, ti storiš, kar moreš. Časopisje ima tu svojo prvo besedo.

Naj ne omenjam preveč časopisja, ki igra vlogo vere in klerikalizma. Ta bje umazan boj — boj le za svoj obstanek. Če miruje trenutek — je izgubljeno. Da čutijo menda vsi visoko, srednje — in ljudsko-šolski učitelji — vsj enako. Oni, katerim je princip vera, ne bodo hoteli soglašati z menoj, dasi morajo čutiti isto. Če pa nočejo čutiti, ali ker nočejo priznavati istega, ne škodujejo le sebi, amok tudi vsemu našem stanu, vsemu našemu narodu in — kulturi, katere se naše duhovništvo najbolj boji, a kateri bi morali bit mi posvečeni.

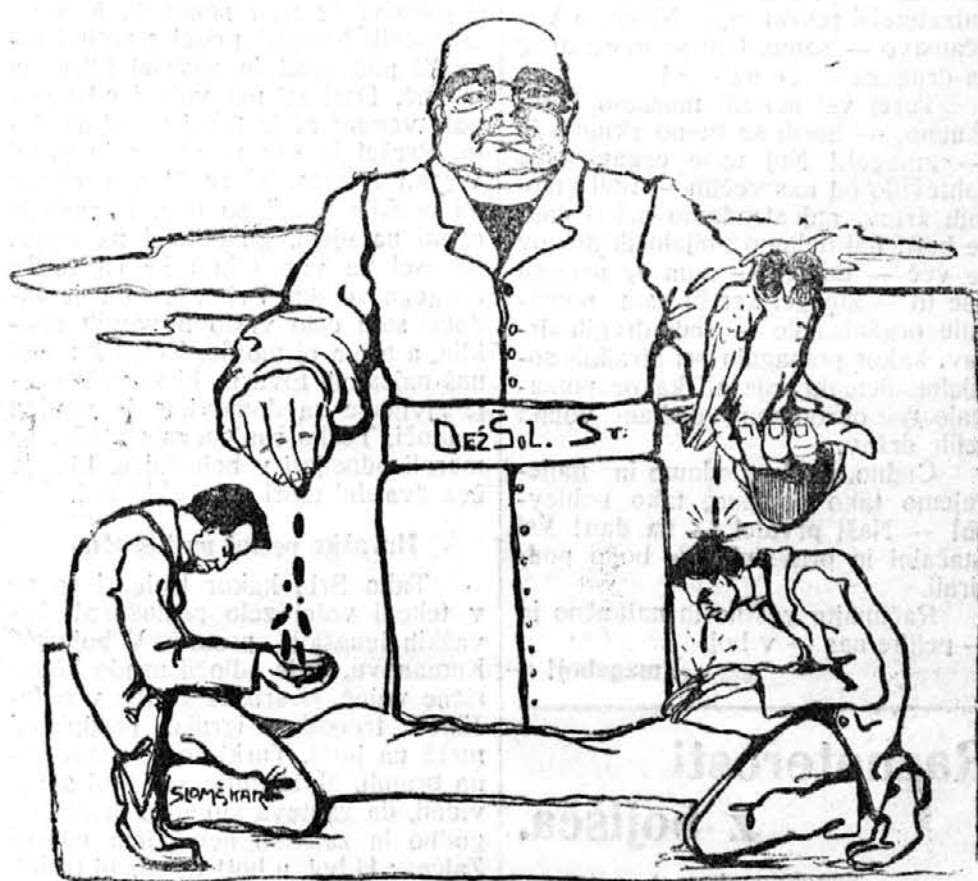
Toda naj neham o tem! Kako si hočemo odkleniti verige, kako se hočemo oprostiti suženjstva?!

Srečen tisti, ki more pokazati »fige« našemu stanu, dasi morda krvavi v svojem srcu, ker ljubi svoj narod, svojo dečo, a jej ne more pomagati, ker tudi ona njemu pomoči ne more. — Tisti, pa, ki smo na milost in nemilost prisiljeni sužnjati še naprej — gorje nam, ako se ne združimo vsj in si ne pomagamo — sami — s silo. Prošenj je bilo že toliko — neizpolnjenih obljub še več! Naj li še čakamo?!

Na barikade kljče strel! Ultimatum vsem oblastem, ki se igrajo z nami kot — mačka — z miško. Dolej smo bili miške, a vzpnimo se, spremenimo se v žival, ki ne laja samo, ampak tudi grize!

Združimo se brez razlike naših političnih prepričanj — v trdno, močno organizacijo ne samo kranjskih avstrijskih, ampak vesoljnih učiteljev, magari — vseh delavcev sploh!

Deželni šolski svet



deli darove med kranjsko učiteljstvo.

Ne ve naj levica, kaj daje desnica, tako je velela že stara pravica.

Zato mi iz desne letijo doklade — iz leve kaj drugega rajši dol pade.

V desni denar imam čistega kova, na levi poveda modrosti mi sova.

Slomškarija iz desne, namečem denarja — drugi s kulturo zastonj se ukvarja.

Blagor deli se ubogim v duhu —

drugi živijo ob suhem naj kruhu.

Pravica na Kranjskem za vse je enaka — kdor ni še Slomškari, doklade naj počaka.

Nam so enaki eni in drugi — delo plačujemo vsem po zaslugi.

Slomškari politiko našo podpira — zato se desnica na njega ozira.

Učitelj le svoje dolžnosti spoľnuje, zato se mu delo po svoje plačuje.

Mestna hranilnica ljubljanska

v Prešernovi ulici števil. 3

je od 1. januarja 1913

zvišala obrestno mero za vse — stare in nove — hranilne

vloge na

4½ od sto.

Rentni davek od obresti plačuje sama.

LISTEK

M. ZEVAKO:

V senci jezuita.

(Dalje.)

Konsjeržrijski guverner je povedal, kako ga je posetil snoči častiti oče Ignacij De Lojola in mu pokazal ukaz za lastnoročnim kraljevim podpisom, in kako se je Lojola davi vrnil ter se dal spustiti v Doletovo celico.

Dični guverner še vedno ni razumel, da v celico ni stopil Lojola, marveč nekdo drugi, ki je tičal v njegovi rizi.

Monklar je skomizgnil z ramami.

»Vedite me k jetniku«, je dejal.

Doleta so bili tirali nazaj v celico in ga priklenili. Kljub temu pa ta celica, ležeča v pritličju, vsaj ni bila pod vodo, in jetnika ni bilo trpeti druge muke kakor verigo, ki ga je držala za zapestia in za gležnje; to je bila znatna olajšava, in zahvaliti se je imel zanjo ubogemu Lemahuju, ki v svojem strahu ni mislil na nič drugega kakor na to, da je brž zaprl jetnika v najbližnjo luknjo.

»Hoteli ste ubežati?« je vprašal veliki profos, ko je stopil. »Torej priznate sami, da ste krivi?«

Takšna je bila globoka logika vseh mučiteljev, policijskih načelnikov

in sličnih lumpov vseh časov in narodov.

Ne da bi pustili Doletu časa, odgovoriti mu, je nadaljeval Monklar:

»Vseeno, preostaja vam izgovor: ta, da vas je zapeljal ta človek...«

»Motite se; jaz sem zapeljal njega«, je rekel Dolet. »On je prišel samo, da mi poda dokaz svojega prijateljstva...«

»Kriv je vseeno in zasluži vešala.«

Štefan Dolet je pogledal velikega profosa, vprašujoč se, s kakšnim namenom govori tako.

»Lahko si olajšate svojo usodo«, je nadaljeval Monklar, »in jamčim vam, da ne boste strogo obsojeni...«

Dolet je molčal kakor kip.

»Povem vam, kako... Tda vedite, da boste brez dvoma obsojeni na smrt... Edino, česar še ne vem z gotovostjo, je, ali boste obešeni, ali sežgani na grmadi...«

Doleta je streslo.

»Lahko pa ostanete živi«, je dodal Monklar naglo, »in celo svobodo lahko dobite, ako storite to, kar vam povem...«

Govorite, gospod...«

»No, vidite, fant, ki je bil tukaj, vam mora zaupati... Zvabite ga semkaj s sredstvi, ki vam jih naznačim, in rešeni ste; vaše življenje za Iantnejevo.«

Dolet je pomeril Monklarja z mirnim in vedrim pogledom ter zamrmral brez jeze:

»Smilite se mi...«

Monklar je besno zamahnil z roko.

»Ne marate?... Že dobro, že dobro... Pride ura, ko boste obžalovali to minuto...«

Veliki profos je pogledal Doleta z zadnjim pogledom, v katerem je bilo nemara nekaj občudovanja. Pozdravil ga je z ledeno vpludnostjo in odšel.

LII.

Strup.

Drugi dan po večeru, ko se je vršil med Francem I. in Magdaleno Feronovo strašni prizor, ki smo ga poizkusili opisati, je sedel mojster Rablé v svoji obednici ob zakurjenem kamninu in premišljeval.

»Ubogí Dolet je izgubljen«, je govoril samprasebi. »In kmalu pride vrsta name. Morebiti bi bilo dobro, če bi šel na potovanje v kako deželo, kamor ne sega oblast francoskega kralja...«

Vstal je, stopil k oknu in ga odprl.

»Bogme, lepa dežela!« je zamrmral ironično. Megla, golo drevje, v vezami, ki trepečejo in škripljejo v vetru. Prepričan sem, da bi italijanski solnce pospešilo ozdravljenje starega protina, ki me tolikanj trpinči... Tu je kar nekam slabo sopsti...«

Zaprl je okno in sedel nazaj, pritegnivši h kamninu mizico, obloženo s knjigami in papirji.

»Ubogí Dolet!« je ponovil poluglasno... »Res jo bom moral odkuriti... Samo kdaj?... Eh, bogme, prej ko prej, makar jutri, če ne bo drugače!«

Zdajci pa se je zdrnil, zaslišavši ropot bližajoče se kočije.

»Hudiča! Hudiča!« je dejal in odložil pero, ki ga je držal v roki... »Ali se pelje ta kočija k meni?«

Kočija je obstala pred vrati.

Rablé je prebledel.

»Vidiš vraga«, je rekel sam pri sebi, »čakal sem predolgo... kakor Dolet!«

Potrkal je na vrata.

»Odklenite!« je ukazal deklí z resigniranim glasom. »Odpri, zakaj v imenu kralja prihajajo.«

Dekla je odprla, in vstopil je oficir.

»Mojster Rablé,« je dejal in snel klobuk s perjanice, »po kraljevem ukazu prihajam k vam.«

»Ježeš Marija!« je zavekala dekla. »Naš gospod je gotovo copernik! Nisem hotela verjeti, a zdaj vidim, da je res...«

»Jezik za zobe, in glej, da se izgubiš!« je kriknil Rablé. »Še na vešala bi me spravila, mrha, s svojimi bajkami o coperniki!... Gospod, pripravljaj sem iti z vami; ne upiram se.«

»Njegovo Velikanstvo vam bo hvaležno...«

»Ohe!« je vzkliknil Rablé o-suplo.

»Da, kralj mi je naročil, naj vas zarotim, da pridete nemudoma z mano.«

»Zarotite da me naj?... Ali se dobro spominjate besed?...«

»Ponovil sem vam natanko besede, v katerih se je blagovolilo izraziti njegovo Velikanstvo.«

»Aha! Torej me ne aretirate?«

»Nikakor ne!« je rekel oficir in se nasmešnil. »Res pa je, da mi je naročeno, odvesti vas s silo, ako bi ne hoteli iti rade volje.«

»Saj grem z vami.«

Rablé se je zavlil v plašč in sedel v kočijo, oficir pa se mu je pridružil. Voz je oddrdral v galopu.

»Saj sem rekel,« si je mislil Rablé, »Aretiran sem... Ker pa so si mislili, da bi se utegnil upreti, so mi natvezili pravljico, da ni škandala... Po meni je!«

Naslonil se je v kot, zaprl oči in se pogreznil v sanjarije, ki mu jih nihče ne bi bil mogel zavidati. Zaman ga je izkušal oficir, ki ga je dolgočasila dolga vožnja, zaplesti v razgovor. Rablé je odgovarjal samo z godrnjanjem.

Naposled se je ustavila kočija.

»Sva že v Luvru,« je izpregovoril oficir. »Zbudite se, mojster.«

»V Luvru!« je vzkliknil učitelj. »Ali veste dobro, da nisva niti v Konsjeržriji, niti v Velikem Sate-tu?... Da, bogme, res je Luvr!«

(Dalje.)

Kupujte in naročajte „DAN“!

Odda se: Tržaške Slovence

Za februarjev termin 1913:
lep, velik lokal

pripraven za trgovino, odvetniško pisarno itd. v dobri legi mesta.

Za februarjev termin 1913:
lokal za trgovino

v najlepši in tudi najprometnejši legi mesta.

Za takoj: Užitnine prost
lokal za skladišče

pripraven tudi za delavnico itd., eventualno z uporabo lepega dvorišča.

Različne lokalitete

(šupe) z velikim okolo ležecim prostorom, pripravno za stavbenike ali sploh za obrtnike, ki rabijo velika skladišča tudi na prostem. : : :

Natančneje se poizve:
v pisarni štev. 12 v hotelu pri „Maliču“, nasproti glavne pošte.

Svoje zdravje

podkupljuje in razmetavate svoj prisluzhen denar, ker Vas je podjarmila moč navade, ker pijete še danes drago, brezredilno, živce razburjajočo kavo, čaj ali njih nadomestilo, ki niso drugzega kot barvila. Vzdrnite se, in pijte sladni čaj, to je tekoči kruh, pripravljen po predpisih doktorja pl. Trnkoczy. V promet pride pod varstveno

znamko Sladin.

Sladni čaj je originalen, pripravljen in nov v toliko, ker daje

kri, moč, zdravje,

zato se priporoča posebno tistim, ki se čutijo bolne, oslabele, revne, namesto silno dragih Somatose, Sanatose, Biocitina, redilnih soli, mesnih ekstraktov itd., ki je obenem okusen in redilen zajtrk ali južina in prihrani 50% na denarju v gospodinjstvu. Sladni čaj naj se vzame tri četrt mleka, en četrt sladkorja pa le pol toliko, kakor za kavo. Že tu je prihranek na mleku in sladkorju. Pri dojenčkih in otrokih kot ceno hranilo tisočkrat preizkušeno. Ravno tako pri doječih materah in dojkah. Vse to potrjujejo zahvalna pisma, ki prihajajo dnevno, kar je notarijčno potrjeno. Zavoj četrt kg 60 vin. Dobi se v vseh lekarnah, drogerijah, tudi pri trgovcih. Sladni čaj ni zamenjati s sladno kavo. — Tovarniške zaloge v lekarni

Trnkoczy v Ljubljani
Kranjsko.

Poskusni zavoj 70 v, ke se naj vpošljejo v znakah v pismu. Po pošti najmanj 5 kg. Na Dunaju v lekarnah Trnkoczy, VIII. Josefstadterstrasse 25, III. Radetzkyplatz 4. V. Schönbrunnerstrasse 109; v Gradcu: Sackstrasse 3.

opozarjamo, da se prodaja v Trstu dnevnik „DAN“ v sledečih tobakarnah:

ŽELEZNIK, Sv. Ivan.
TROGAR, ulica Giulia.
BONORA, ulica Stadion.
TREVISAN, ulica Fontana.
STANIČ, ulica Molinipiccolo.
SEKOVAR, ulica Kaserma.
BAJC, ulica Gega.
LAVRENCIČ, trg Kaserma.
MOŽE, ulica Miramar.
HREŠČAK, ulica Belvedere.
ARTOŠ, ulica Belvedere.
KICHEL, Rojan.
GERŽINA, Rojan.
VIVODA, Rojan.
BENUSI, Greta.
HRAST, ulica Poste.
BILLAN, ulica Cavana.
RAUNACHER, ulica Campo Marzio.
RAUTINGER, ulica Riva Grumula.
PIPAN, ulica Ponte dela Fabra.
BEVK, trg Goldoni.
SCHERMIN, ulica Bariera.
PELISAN, ulica Bariera.
BEDENJ, ulica Madonina.
BELLO, ulica V. Bernini.
GRAMATICOPULO, trg Bariera.
PAPIC, ulica Sete Fontane.
MURARO, ulica Sete Fontane.
BRUNA, ulica Rivo.
RONČELJ, ulica S. Marco.
SEGULIN, ulica Industria.
ZIDAR, Rocol.
SCHIMPF, državni kolodvor.

Kupujte „Dan“.

„Dan“ je edini slovenski neodvisni politični dnevnik.

„Dan“ je najbolje informiran slov. dnevnik.

„Dan“ je edini slovenski dnevnik, ki izhaja tudi ob nedeljah in praznikih.

„Dan“ je najodločnejši neodvisni jutranji list.

„Dan“ je najcenejši napr. dnevnik; posamezni izvodi po 6 vinarjev s pošto mesečno le K 170.

„Dan“ je razširjen v najširših ljudskih slojih, ker ga vsakdo rad čita in je zato jako uspešno oglaševanje v njem.

„Dan“ prinaša interesantne in znamenite zgodovinske romane.

„Dan“ prinaša znamenite sodobne politične karikature.

„Dan“ je odločen zagovornik vseh zatiranih.

Sirite „Dan“ med ljudstvom.

Ozirajte se na tvrdke, ki oglašajo v „Dnevu“.

Radi inventure

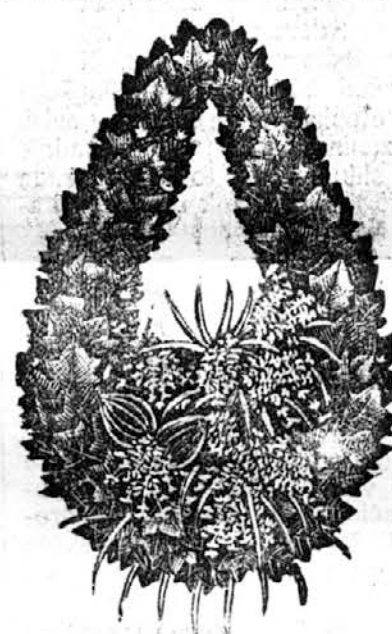
prodajam vso zimsko zalogo kostumov, mantijev, paletojev, jopic, bluz, raglanov, oblek, klobukov in vse drugo blago 50% pod lastno ceno.

„Angleško skladišče oblek“

O. Bernatović, Ljubljana, Mestni trg št. 5.

Išče se za neko predilnico „Spull & Zettelmeister“

Vstop takoj, plača po dogovoru. Priglasite v slovenskem in nemškem jeziku pod „Tkalnica“ na „Prvo anončno pisarno“ v Ljubljani.



V zalogi je vedno do 500 kosov od 2 do 60 K komad, tako da si vsakdo lahko izbere. — Ob nedeljah se dobivajo venci v isti hiši v I. nadstropju.

Slavn. občinstvu v mestu in na deželi vljudo priporočam

največjo zalogo krasnih nagrobnih vencev in trakov z napisi.

Zunanja naročila se izvršujejo hitro in točno. Cene brez konkurence.

FR. IGLIČ, Ljubljana, Mestni trg št. 11-12.

Potrjim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem pretužno vest, da je dne 9. prosinca 1913 zjutraj ob pol 5. uri v Arko na Tirolskem v starosti 26 let po daljši jako mučni bolezni, prejemši svetstva za umirajoče mirno v Gospodu zaspala naša iskreno ljubljena, nepozabna nam soproga, oziroma mati in hčerka, gospa

Fani Seunig roj. Vidali

posestnika in trgovca soproga.

Pogreb predrage rajnice bo v torek, dne 14. t. m., popoldne ob pol 3. uri iz cerkve Sv. Krištofa na pokopališče k Sv. Križu, kjer bo položeno v rodbinsko rakev k večnemu počitku.

Sv. maše zadušnice ze bodo darovale v cerkvi Marijinega Oznanenja.

Predrago rajnko priporočamo v molitev in blag spomin.

V Ljubljani, dne 12. prosinca 1913.

Frančiška in Franc Vidali
starši.

Karol Sevnig
soprog.

Karol, Verca, Stanko, Josip, Marjan, Vital,
otroci.

Del. glavica: **Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.** Rez. fond nad K 800.000.

Stritarjeva ulica štev. 2, (lastna hiša)

Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih

4 3/4 %

Učiteljska tiskarna

: Ljubljana, Frančiškanska ulica št. 6 :

se priporoča slavnemu občinstvu za izvršitev vsakovrstnih tiskovin. Vsled najmodernejšje uredbe izvršuje naročila najokusnejše in v najkrajšem času. — V zalogi in razprodaji ima najnovejše izborne mladinske spise, kakor tudi vse šolske, županijske in druge tiskovine.

Litografija. Cene najnižje! Notni stavek.